

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Digitalisaation vaikutukset koulutussektorilla on huomioitu selonteossa kiitettävästi. Aiheen käsittelyyn tarvitaan kuitenkin kokonaisvaltaisempaa otetta siiloutumisen ja yhteensopivuusongelmien välttämiseksi. Koulutusaste kohtaisten tavoitteiden ja toimenpiteiden lisäksi on tärkeää valmistella myös koulutusasterajat ylittäviä yhteisiä digitalisaatiolinjauksia, joilla edistetään jatkuvan oppimisen arkkitehtuurin luomista. Esimerkiksi joitain nykyisellään vain yhtä koulutusastetta koskevia kirjauksia voisi laajentaa kaikkia koulutusasteita koskeviksi joko nostamalla ne luvun 3 aloittavaan yleisosioon tai lisäämällä selontekoon uusi luku koskien koulutusasterajat ylittäviä yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä (ks. tarkemmat ehdotukset kutakin lukua koskevissa kommentteissa).

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Tämän luvun digitalisaatiota koskeva kirjaus vetää yhteen myöhemmin selonteossa eri koulutusasteiden yhteydessä esiteltäviä kirjauksia tervetulleella tavalla. Vastaavia koulutusasterajat ylittäviä kirjauksia tarvittaisiin myös konkreettisten tavoitteiden ja toimenpiteiden tasolla.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Digitalisaation käsittely on tässä luvussa melko ohutta erityisesti digitaalisten oppimisympäristöjen ja -ratkaisujen käytön osalta. Toisaalta tässä luvussa painottuvat kriittinen lukutaito, digitaalisten välineiden käyttötaito, laitteiden saatavuus ja käytön tukipalvelut (sivun 21 toiseksi viimeinen toimenpide-ehdotus) ovat relevantteja myös muiden koulutusasteiden osalta, joten niistä kannattaa tehdä kaikkia koulutusasteita koskevia yhteisiä linjauksia.

Tässä luvussa käsitellään myös tietovarantojen, -mallien ja järjestelmien yhteentoimivuutta vahvemmin kuin toista astetta ja korkeakouluja käsittelevissä luvuissa. Näihinkin liittyvää toimenpide-ehdotusta (s. 20) tulee soveltuvilta laajentaa kaikkia koulutusasteita koskevaksi.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Tästä luvusta on syytä nostaa kaikkia koulutusasteita koskevaksi erityisesti sivun 27 toimenpide-ehdotus liittyen oppimisympäristöjen digitalisointia ja digitaalisia oppimisratkaisuja koskevaan strategiaan sekä koulutuksen digitaaliseen palveluekosysteemiin. Myös seuraavat kirjaukset tulee muuttaa koskemaan kaikkia koulutusasteita:

s. 22: Digitaalisia oppimisympäristöjä ja -ratkaisuja kehitetään vastamaan erilaisten oppijoiden tarpeisiin.

ss. 26-27: Hyödyntämällä digitalisaatiota nykyistä laajemmin ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla mahdollistetaan mm. ajasta ja paikasta riippumattoman opetuksen ja opiskelun ja voidaan tukea oppimista nykyistä henkilökohtaistettummin. Digitaaliset oppimisympäristöt ja -ratkaisut tukevat ja täydentävät nykyisin käytössä olevia oppimisen ja opiskelun tapoja, eivät korvaa niitä.

Mainituissa kohdissa on hyvä viitata digitaalisten oppimisympäristöjen ja -ratkaisujen lisäksi myös etä- ja lähiopetusta yhdistelevän hybridiopetuksen sekä avointen oppimateriaalien tarjoamiin mahdollisuuksiin vastata erilaisten oppijoiden tarpeisiin sekä tukea ajasta ja paikasta riippumatonta opiskelua. Avointen oppimateriaalien osalta on tärkeää myös mainita tarve niiden laadun ja saatavuuden parantamiseen.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Tämän luvun digitalisaatiota koskevat linjaukset ovat melko vähäisiä ja nojautuvat varsin vahvasti korkeakoulujen yhteisen digivision toteuttamiseen. Tällä hetkellä digivision puitteissa on kuitenkin ymmärtääksemme suunniteltu toteutettavan vain tietyt määritellyt digitalisaatiohankkeet. Selonteossa voisi siis olla syytä arvioida muita digitalisaatiotarpeita nyt ehdotettua laajemmin.

Tämän luvun kirjauksista voisi nostaa kaikkia koulutusasteita koskevaksi seuraavan: Digitaalisuutta käytetään laajasti oppimisen tukena (s. 29).

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Tutkitun tiedon hyödyntämisen kannalta olisi oleellista nostaa tässä luvussa esille tieteellisen tiedon avoimuuden edistäminen. Tämän edellytyksenä on kansallisesti pitkäjänteisesti ja riittävällä tasolla resursoitu ja kansainvälisesti yhteentoimiva tutkimuspalveluekosysteemi, joka mahdollistaa aineistojen löydettävyyden, saavutettavuuden, yhteentoimivuuden ja uudelleen käytettävyyden niin opetuksen, tutkimuksen kuin innovaatiotoiminnan tarpeisiin.

Lisäksi on tärkeää kehittää tieteellistä ajattelua ja menetelmäymmärrystä. Digitaalisten taitojen ja datataitojen merkitys paitsi tutkimuksen tekemisessä myös muualla yhteiskunnassa on jatkuvassa kasvussa. Pandemiatilanne on osoittanut, kuinka suuri merkitys koulutus- ja tutkimusjärjestelmän digivalmiudella on koko yhteiskunnan resilienssin kannalta. Avoimet tutkittuun tietoon pohjaavat

oppimateriaalit ja niiden hyödyntäminen tukevat sekä oppijoiden digitaalisia taitoja, koulutusjärjestelmän joustavuutta poikkeustilanteissa että laajaa tiedeviestintää.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Mikäli jatkuvaa oppimista käsiteltäisiin laajemmin kuin vain työuran aikaisen oppimisen näkökulmasta, koko koulutusjärjestelmää koskevat yhteiset digilinjaukset voisi esitellä tässä luvussa. Tällaisiksi yhteisiksi linjauksiksi voisi aiempien lukujen käsittelyn yhteydessä ehdotettujen lisäksi nostaa jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjausten digitaalisuuteen liittyvät toimenpiteet, eli jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden luomisen ja digiosaamisen vahvistaminen. Lisäksi on tärkeää selvittää jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden suhde selontekoluonnoksen sivulla 27 mainittuun koulutuksen digitaaliseen palveluekosysteemiin ja mikäli kyse on kahdesta erillisestä järjestelmästä, huolehtia näiden keskinäisestä yhteentoimivuudesta.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Tässä luvussa painotetaan tervetulleesti digipedagogiikan vahvistamista. On tärkeää, että digitalisaatioon ei suhtauduta pelkkänä teknisenä ilmiönä vaan sitä kehitetään vahvalla pedagogisella lähestymistavalla ja samojen arvojen mukaisesti kuin koulutusta yleensäkin. Tämä edellyttää ennen kaikkea juuri opetushenkilöstön osaamisen ja voimavarojen vahvistamista, jotta he kykenevät ajattelemaan uudella tavalla oppimista, opettamista ja arviointia sekä näihin liittyvää teknologian käyttöä ja digitaalisia ratkaisuja.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

On hyvä, että tilannekuvan arvioinnissa huomioidaan koronaepidemian aikana tapahtunut digiloikka ja tarve tutkia sen vaikutuksia. Onkin erittäin tärkeää selvittää laajasti, mitä poikkeustilanteessa on opittu ja miten näitä oppeja voidaan hyödyntää tulevaisuudessa. Varsinaisen opetuksen ja oppimisen lisäksi on syytä kartoittaa myös esimerkiksi etänä tapahtuvaan arviointiin ja osaamisen tunnustamiseen liittyen havaitut haasteet ja niihin liittyvät ratkaisuehdotukset.

Tässä luvussa huomioidaan aivan oikein myös digitalisaation vaikutus kansainväliseen toimintaympäristöön. Tältä osin on syytä kiinnittää huomiota myös digitalisaation mahdollisuuksiin tukea kansainvälistä liikkuvuutta ja tehdä siitä kestävämpää (esim. uuden Erasmus+ -asetuksen mukaiset digitaaliset liikkuvuuspalvelut). Jotta digitalisaation liikkuvuudelle tarjoamia mahdollisuuksia voidaan hyödyntää täysimääräisesti, on tärkeää edistää osaamisdatan hyödynnettävyyttä ja rajat ylittävää liikkuvuutta sekä luoda turvallinen, luotettava ja käyttäjäystävällinen ratkaisu oppijan tunnistautumiseen.

Tuomikorpi Satu
CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy